

Obermayer Ernő (1888–1969) – vegyész, növénynemesítő

1888. december 13-án a Veszprém vármegyéhez tartozó Nagyszöllősön (Somlósöllősön) született. Apja gazdatiszt volt. 1906-ban tette le az érettségit a pécsi cisztercita főgimnáziumban, majd a budapesti műegyetem vegyészhallgatója lett. Itt bekapcsolódott a mezőgazdasági-kémiai-technológiai laboratórium munkájába, egy magas színvonalú tudományos iskola közösségébe, melyet 'Sigmond Elek professzor vezetett. Tudományos szemléletének alakításában döntő szerepe volt ezen időszaknak.

'Sigmond professzor a szigorlati dolgozata témájának a magyar paprikafélék olajtartalmának és az olajok minőségének a vizsgálatát adta. A dolgozat olyan jól sikerült, hogy – miután 1910-ben megszerezte egyetemi oklevelét – ez alapján került be 1911-ben a magyaróvári Országos Növénynemesítési Intézetbe, ahol Grábner Emil igazgató munkatársa lett. Az ő irányításával növénynemesítő vegyésszé képezte tovább magát. Az intézet vegyészeti laboratóriumának kialakításában és a laboratóriumi vizsgálatokban egyaránt részt vett.

1918-ban a budapesti Országos Chemiai Intézetbe került azzal a megbízatással, hogy Kalocsán szervezze meg és irányítsa a fűszerpaprika nemesítését. A Szeged és Kalocsa környéki községekben addig ugyanis a növény különböző tájfajtáit termesztették, melyek egymás között, valamint a bolgár étkezési paprika fajtáival is úgy kereszteződtek, hogy termésükből nagy tételben nem lehetett egyenletesen magas minőségű – az exportigényeknek is megfelelő – őrleményt gyártani. A termesztés és a feldolgozás technológiája is elmaradott volt. Obermayer Ernő egy kalocsai kutatóintézet létrehozását kezdeményezte, melyet Nagyatádi Szabó István földművelésügyi miniszter támogatott, a Várad Lipót vezette kalocsai érseki uradalom pedig termőterülettel járult hozzá az intézmény megalakításához.

Obermayerert nevezték ki a Vegykísérleti és Paprikakísérleti Állomás élére, aki 1927-ig töltötte be e tisztséget, és a fenti témákban végzett kutatásokat irányította. Az általa nemesített fűszerpaprika-fajták nagy festék- és kapszaicin-tartalmúak, korán érők, jó termőképességűek és azonos terméshalakúak voltak. Az állomás a paprikatermesztők részére vetőmagot is biztosított ezen új fajtákból, így Szeged és Kalocsa környékén is nagy területen termesztésbe kerültek a kéteres, keskeny csövű (87., 89., 90. törzsszámú) és a háromeres (91., 95. törzsszámú) paprikafajták.

1927-ben a szegedi Magyar Királyi Alföldi Mezőgazdasági Vegykísérleti és Paprikakísérleti Állomás vezetője lett, majd 1931-től az intézeten belül önálló egységként működő M. Kir. Növénytermesztési és Növénynemesítő Kísérleti Állomás igazgatója, 1940-től kísérletügyi főigazgatója lett. 1950-től nyugdíjba vonulásáig, 1956-ig mint a Dél-Alföldi Mezőgazdasági Kísérleti Intézet igazgatóhelyettese és osztályvezetője tevékenykedett. Nyugdíjas éveiben tudományos szakértőként segítette az intézet munkáját, 1956-tól egészen az 1969. május 27-én bekövetkezett haláláig.

Szegedi munkássága során, 1927-től kezdődően mintegy három évtizeden keresztül foglalkozott a csípősségmentes fűszerpaprika nemesítésével, valamint a fűszerpaprika termesztésének fejlesztésével, emellett a korábban kinemesített csípős fajtákat is tovább javította, fokozta azok festéktartalmát. Az 1930-as évek elején általa kinemesített nem csípős *Szegedi 75* fűszerpaprika a későbbi nem csípős fajták egyik alapanyaga lett. Az 1950-es években a *Szegedi 47-25* és a *Szegedi 47-137* nem csípős fajták, valamint a *Szegedi 48-163* csípős fajta államilag elismert fajták lettek.

A magyar fűszerpaprika termesztésének ügyét nemcsak kutatási eredményeivel, tanulmányaival, de a termesztőkkel való folyamatos kapcsolattartással, szaktanácsokkal, előadásokkal, termesztési útmutatókkal, kézikönyvekkel is igyekezett előmozdítani.

Jó kapcsolatot ápolt Szentgyörgyi Alberttel, aki kísérleteihez tőle kapott nagy mennyiségű fűszerpaprikát, és a C-vitamint is fűszerpaprikából állította elő.

A fűszerpaprika mellett az öntözést nem igénylő étkezési paprika kinemesítésével is foglalkozott, és nevéhez fűződik a paradicsompaprika első nemesítése is. Foglalkozott a gabonafélék virágzásbiológiájának vizsgálatával, továbbá a majoránna, az őszi zab, a gyapot, a szója, ricinus, a cirok, a hagyma és a rizs kutatásával. A rizs hazai termesztésének alapjait a szegedi intézet későbbi igazgatójával, Somorjai Ferencsel közösen fektette le az 1930-as évek második felében.

Kutatómunkájáról 9 tudományos dolgozata, 25 tanulmánya, 13 kisebb közleménye, 128 cikke és előadása, 8 ismeretterjesztő műve jelent meg. Kiemelkedő tevékenységét a tudományos élet és a társadalom is nagyra becsülte, amihez – széleskörű tudásán, tudományos igényességén kívül – személyisége (kedvessége, szerénysége, szorgalma, türelme és alapossága) is hozzájárult. Számos tudományos egyesület tagja volt.

1949-ben Kossuth-díjjal tüntették ki. 1952-ben a mezőgazdasági tudományok doktora, majd 1953-ban a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja lett. 1968-ban Fleischmann Rudolf-emlékplakettet kapott, és a Gödöllői Agrártudományi Egyetem díszdoktorává választotta. Halálával egy nagyívű, példaértékű életpálya zárult le.

Forrás: Magyar agrártörténeti életrajzok R-Zs

Főbb munkái:

Obermayer Ernő: A cumarin mennyiségének meghatározása a *Melilotus*-fajtákban. *In: Magyar Chemiai Folyóirat.* 1912. 18. 6. 88–94. p.

Obermayer Ernő: Vizsgálatok a rozs és búza virágzása és megtermékenyülése köréből. *In: Kísérletügyi Közlemények.* 1917. 20. 1. 1–52. p.¹

Obermayer Ernő: Gazdasági növények pollenjén végzett alak- és élettani vizsgálatok. *In: Kísérletügyi Közlemények.* 1917. 20. 1. 53–72. p.¹

Obermayer Ernő: Az idegen- és magabeporzás szerepéről a rozs és búza megtermékenyülésében. *In: Kísérletügyi Közlemények.* 1917. 20. 1. 73–83. p.¹

Obermayer Ernő: Szántóföldi fűszerpaprika-termesztés a kisgazdaságban. Bp., 1918.¹

Obermayer Ernő: A magyar paprika jövője. Bp., 1918.¹

Obermayer Ernő: A fűszerpaprika szántóföldi termelése. Bp., 1921.¹

Obermayer Ernő: A paprikaőrlemények ellenőrzése a kalocsai körzetben az 1920/21., 1921/22. és 1922/23. években. *In: Kísérletügyi Közlemények.* 1924. 27. 3–4. 146–156. p.

Obermayer Ernő: A paprika, mint magyar fűszerkülönlegesség és kiviteli cikk. *In: Kísérletügyi Közlemények.* 1928. 31. 5. 447–469. p.¹

Obermayer Ernő: Tapasztalataink a törött (őrölt) feketebors minősége körül. *In: Kísérletügyi Közlemények.* 1929. 32. 4. 546–554. p.

Obermayer Ernő: A magyar fűszerpaprikáról, különös tekintettel a szegedi édesnemes minőségű őrleményre. *In: Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság Értesítője.* Klny. 1931. 5.¹

Obermayer Ernő: A magyar paprika árusímerete. 1935.¹

Obermayer Ernő: Ärztliche Meinungen über die psysiologische Wirkung des ungarischen Paprikas. *In: Kísérletügyi Közlemények.* Klny. 1935. 38. 3–4.¹

Obermayer Ernő: A hazai rizstermesztés feltételei és kilátásai. Bp., 1937.²

Obermayer Ernő: A magyar fűszerpaprika szántóföldi termesztése. Bp. 1938.¹

Obermayer Ernő–Horváth Ferenc–Szanyi István: A magyar fűszerpaprika helyes termesztése és ipari feldolgozása. Bp., 1938.¹

Obermayer Ernő: A szójabab termesztésének jelentősége hazánkban. *In: Kísérletügyi Közlemények.* 1939. 42. 1–3. 153–156. p.¹

Obermayer Ernő: A hazai rizstermesztés érdekes előzményei. A hazai rizstermesztés kilátásai a legújabb kísérletek és tapasztalatok alapján. Bp., 1940.¹

Obermayer Ernő: Az 1940. évi hazai termésű rizsek laboratóriumi vizsgálata. *In: Kísérletügyi Közlemények.* 1941. 44. 1–6. 3–17. p.

Obermayer Ernő: Útmutató a konyhakömény termesztésére. Szeged, 1948.²

Obermayer Ernő: Gyapottermesztési útmutató. Bp., 1949.²

Obermayer Ernő: A fűszerpaprika legjobb ültetési idejének megállapítása szakaszos ültetési idő-kísérletekkel. *In: A Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományi Osztályának Közleményei.* Klny. 1955. 7. 3–4.¹

Obermayer Ernő: A paprika. Bp., 1955.¹

Irodalom róla:

P. Hartyányi Borbála: Obermayer Ernő (1888–1969). *In: Für Lajos–Pintér János (szerk.): Magyar agrártörténeti életrajzok R–Zs.* Bp., 1989. 636–640. p.¹

Balogh László: Szeged elfelejtett tudósa. *In: Élet és Tudomány.* 2009. 64. 3. 70–72. p.¹